

Tomislav Žigmanov (ur.), *Godišnjak za znanstvena istraživanja*. Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, Subotica, 2010, 371 str.

Pred nama je 2. broj *Godišnjaka za znanstvena istraživanja* (2010), koji objavljuje Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata u Subotici. Radosno smo prije godinu dana prikazali prvi broj iz 2009. (*Obnovljeni život*, 2010. br. 3) i poželjeli uspjeh vrlo korisnoj znanstvenoj djelatnosti Zavoda, među kojima je i izdavanje *Godišnjaka*. Drugi je broj posve ispunio naša očekivanja te lošim vremenima usprkos dokazao iznimnu kvalitetu utemeljenu na iskrenoj motivaciji i marljivoj radu. Glavnouredničku odgovornost i za ovaj broj potpisuje Tomislav Žigmanov, ravnatelj Zavoda.

U odnosu na prvi, drugi je broj uvećan za stotinjak stranica i za dvije nove tematske cjeline pa je tako četrnaest znanstvenih i stručnih radova te sedam osvrta na knjige raspoređeno na 371 stranica u osam tematskih cjelina. U prvoj tematskoj cjelini, *Povijesne znanosti — prostor, procesi, događaji*, objavljena su četiri rada.

Dominik Deman, u studiji *Jakov Markijski u srednjovjekovnoj Ugarskoj*, govori o franjevcu misionaru i inkvizitoru iz XV. st., pripadniku tzv. opservantskoga reda, te o njegovoj djelatnosti u Ugarskoj.

Robert Skenderović u radu *Podrijetlo Bunjevaca i migracije iz Hercegovine u Podunavlje tijekom XVII. st. — nove interpretacije povijesnih izvora*, u potpuno novome svjetlu prikazuje podrijetlo Bunjevaca, njihovo doseljavanje u Podunavlje te razmatra podrijetlo njihova imena. Analizira pritom sve dosadašnje teorije o njihovu podrijetlu i doseljenju te nudi i znanstveno potkrjepljuje nove spoznaje.

Ankica Landeka pod naslovom *Knjižnica isusovačke misije iz Petrovaradina* opisuje misijsko i kulturno djelovanje isusovaca u sklopu kojega je pribavljana

i čuvana knjižna građa, a potom govori o rasapu knjižnice nakon ukinuća Družbe Isusove 1773. te o njezinu fondusu razasutom po drugim hrvatskim knjižnicama.

Slaven Bačić u opširnome i sustavno razrađenom radu, *Nacionalno-integracijski procesi Bunjevaca u Bačkoj i ugarskom Podunavlju*, razlaže čimbenike koji su utjecali na još uvijek nedovršen hrvatski integrativni proces subetničke skupine bačkih Bunjevaca. Kao presudne čimbenike istaknuo je: 1. jezik, kojega su nakon ijekavsko-štokavske standardizacije Bunjevci — čiji je govor novoštokavska ikavica — teško prihvaćali; 2. administrativno-teritorijalnu odvojenost od matice; 3. svjesni utjecaj većinskih naroda (Mađara i Srba) na rashvaćenje Bunjevaca političkim smicalicama (primjerice, forsiranjem subetničkoga imena radi lakše manipulacije); 4. pomađarivanje i uz pomoć Katoličke crkve; 5. posvemašnje pomanjkanje nacionalnih ustanova (školskih, kulturnih, znanstvenih, umjetničkih), a kao opće čimbenike navodi oportunitizam, agrarnu reformu, industrijalizaciju, urbanizaciju i medije.

U drugoj tematskoj cjelini, *Jezičkoslovlje*, objavljen je vrlo opširan i informativan rad Petra Vukovića pod naslovom: *Kako skrbiti za hrvatski jezik u Vojvodini?* koji problematiku iz naslova — utemeljenu na praćenju rada u hrvatskojezičnim razredima triju škola 2010. te jezičnoj analizi triju najvažnijih medija — stavlja u puno širi jezično-povijesni kontekst, napose razvoja hrvatskoga jezika, ali razmatra i povijest srpskoga jezika te govori o međusobnim utjecajima.

U poglavlju *Etnologija* dva su rada: *Velika familija Dulić na Đurđinu* Milane Černelić, koja opširno prikazuje život obitelji te donosi rodoslovno stablo i autentične fotografije osoba i njihove imovine. U drugom, *Dvadeset godina poslije — preseljeni Srijemci stvaraju dom u Hrvatskoj* Jasna Čapo Žmegač zalaže se, na temelju etnografskoga istraživanja među preseljenim Hrvatima, »za fluid-

niju i ambivalentniju koncepciju 'doma' u suvremenome svijetu».

Tri su rada u poglavlju *Sociologija*: Mario Bara bavi se *Sudjelovanjem Hrvata u saveznoj kolonizaciji Vojvodine 1945.–1948.*, analizirajući naseljavanje Hrvata koji su u odnosu na ostale koloniste činili tek 3, 2 %; Drago Župarić–Ilić pod naslovom *Percepcija prekogranične suradnje s Republikom Hrvatskom među nacionalnomanjinskim organizacijama Hrvata u Srbiji* razmatra položaj hrvatske manjinske zajednice u Republici Srbiji, a Katarina Čeliković u radu *Kulturna scena Hrvata u Vojvodini — osnovni podaci o institucijama i vrsti kulturnih praksa*, piše o tridesetak hrvatskih udruga utemeljenih u razdoblju 1902.–2008., a na temelju istraživanja koja je proveo subotički Zavod tijekom 2009. i 2010. godine.

Poglavlje naslovljeno *Filozofija i povijest filozofije* sadrži rad Franje Emanuela Hoška *Filozofsko učilište u Baji u XVIII. stoljeću (1725.–1783.)*, u kojem govori o učilištu koje je uz franjevačko Generalno učilište u Budimu bitno utjecalo na »kulturni i vjerski život Hrvata u Bačkoj, Baranji i mađarskome Podunavlju«.

U poglavlju *Bibliografije*, Tomislav Žigmanov i Mario Bara radom *Prinosi za bibliografiju radova o vojvodanskim Hrvatima od 1990. do 2008. — članci i radnje* učinili su vrlo koristan posao okupljanja relevantnih tekstova koji se tematski bave vojvodanskim Hrvatima.

Poglavlje *Povijesna građa* donosi poticaj istraživačima za dublje proučavanje subotičkoga Historijskog arhiva pod naslovom *Katalog analitičkog inventara odjeljenja Senata 'Veliki bilježnik' za godinu 1919. i 1920.*, autora i priređivača Stevana Mačkovića, a muzikolozima zanimljivu stručnu prepisku dvojice umjetnika — skladatelja Prepreka i skladatelja, dirigenta zagrebačke katedrale i muzikologa Vidakovića — koju je pod naslovom *Prepiska Stanislava Prepreka s Albom Vidakovićem* priredio Đuro Rajković. Radi se o dvanaest Vidakovićevih i

šest Preprekovih pisama u razdoblju od 1943. do 1964. te o Preprekovoju prepisci o pokojnome maestru nakon iznenadne Vidakovićeve smrti.

U posljednjem poglavlju *Prikazi knjiga* sedam je priloga (Slaven Ravlić, *Leksikon podunavskih Hrvata — Bunjevaca i Šokaca*, sv. IX, Subotica 2009; Tomislav Žigmanov, *Serbo–Croat Relations: Political Cooperation and National Minorities — Hrvatsko–srpski odnosi: politička saradnja i nacionalne manjine*, Srijemska Kamenica 2009; Petar Vuković, *Ilija Žarković: Zaboravljeni rječnik — govor golubinačkog kraja*, Subotica, 2009; Mario Bara, *Josip Temunović: Bilježnica za povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata*, Subotica 2009; Ivana Andrić Penava, *Mario Bara i Tomislav Žigmanov: Hrvati u Vojvodini u povijesti i sadašnjosti — osnovne činjenice*, Subotica 2009; Katarina Čeliković, *Naco Zelić: Publikacije bačkih Hrvata — popis izdanja od 1901. do 2007.*, Zagreb 2009) od kojih napose treba istaknuti veoma vrijedan i iscrpan prikaz jezikoslovke i književnice Jasne Melvinger, *Sanja Vulić, Vitezovi hrvatskog jezika u Bačkoj*, Subotica 2009.

Sve u svemu, *Godišnjak* i drugim brojem svjedoči o vrhunskoj razini znanstvenih i stručnih priloga.

Jasna Ivančić

Božidar Nagy (ur.), *Ivan Merz. Sabrana djela 2, Književnost — Liturgija — Katolička akcija*, Postulatura za kanonizaciju bl. Ivana Merza, Filozofski fakultet Družbe Isusove, Glas Koncila, Zagreb, 2011, 488 str.

Nakon objavljivanja prvoga sveska Sabranih djela Ivana Merza u kojemu su doneseni njegovi radovi s trima glavnim interesnim područjima — književnošću, liturgijom i Katoličkom akcijom — u drugome svesku koji je objavljen u studenome 2011. g. donosi se drugi dio objavljenih članaka, radova i studija koje je Merz objavio za vrijeme svoga života